

Prima călătorie

— Schiță —

Prietenilor S, și D.

I.

Nu știu de o fi fost muritor mai îngrijat și cu sufletul mai plin de desnădejde ca bietul de mine, într'o sară frumoasă și senină de pe la începutul lui Iulie..

Cînd prietenul îmi spusese cu un fel de solemnitate'n glas: «Va să zică mine sară te așteptăm la Severin?...», eu am simțit parcă ceva rupîndu-se din inimă-mi și un nod mi s'a înghețuit în capul pieptului. S'am vrut în acea clipă să-mi iau îndrăzneala și să-i mai cer o aminare, cum obișnuiam de altminteri să procedez în toate acțiunile mele, dar n'am mai cutezat. Și posomorit, cu mintea dusă de frică, mi-am luat rămas bun dela ei, i-am urât călătorie bună și l'am încredințat că voi fi hotărît, la locul de întîlnire... Se sfîrșise!... De acum trebuia să plec în acea călătorie lungă spre străinătatea atît depărtată și necunoscută mie! Și mă gîndeam—pe cînd o pornisem încet spre casă—la ceasurile acelea lungi și plăcute oarecum, cînd, sub salcîmul din curtea unei berării, puseseam la cale această viitoare călătorie. Eram trei: doi prieteni cu care mă legasem într'o mai strînsă intimitate și eu, veșnicul nehotărît, veșnicul făuritor de planuri mari și frumoase, ce rămîneau veșnic, bineînțeles, numai în inchipuirea mea. Ei erau oameni umblați—cum s'ar zice—și ca să mă ia, îmi făcuseră aceiași concesie ce-o faci bunăoară unui pachet netrebuincios sau unui obiect de lux, pe care-l iei la drum fără să știi hotărît cam la ce țiar fi de nevoie.

— Știi tu, mă tipule, că noi o să umblăm mult, că o să ne ducem singuri bagajele, că poate prin Germania vom călători chiar cu clasa III-a?, îmi zicea cel mai bătrîn din ei.

Și ochii lui verzuți și pătrunzători mă priveau cu un fel de ironie amenințătoare.

— Și dacă vrei să te folosești de scurtul timp ce avem de petrecut pe acolo—adauga celălalt—trebuie să te scoli cu noaptea'n cap și să colinzi, să colinzi mereu...

«Să colinzi, să colinzi...», și în mintea mea aceste

imi sunau ca un fel de prevestire a unei apropiate primejdii și par'că vorbele mi se opreau în gitlej, cînd încercam să-i asigur cu un fel de curaj prefăcut:

— Hei, par'că eu nu pot să umblu?! Ați vedea voi!...

Și mîndru de par'că 'n adevăr eram sigur de ce voiu face, începeam să mă pierd în obișnuitele mele planuri mărețe de viitor...

— Cînd vom ajunge în cutare loc facem așa, dregem așa! etc. etc.

Și ei priveau atunci ca mirați, începînd parcă să se'ndoească în părerea ce aveau despre mine.

Și drept să vă spui că această părere nu-mi era tocmai măgulitoare. Timid, șovăelnic, pururi cu gîndul sburat în alte părți, lipsit de vlagă aproape cu totul, eram tipul desăvirșit al Romînului alintat pe puf. De-ați mai adăoga pe lîngă aceasta marea importanță ce dam, totuși, persoanei mele, mai ales din punct de vedere fizic și încă și marea slăbiciune ce-aveam pentru clasică inerție olimpiacă, veți avea portretul meu deplin... Și nu era greu nici chiar unui om mai puțin inzeștră de Pronie, ca să-mi dibue și să-mi aprecieze aceste metehne, pe care eu le socoteam ca un fel de apanaj al tipurilor visătoare și alese. De aceea, în sara demnă de amintit, cînd m'am despărțit de prietenul ce pleca, nu m'am putut opri de a nu gîndi o clipă asupra jertfei ce făceam de a mă despărți pentru cit-va timp de liniștea și tîcna mea de pensionar—pot zice. Și mi-am adus amînte cum, chiar în dimineața acea—conform principiilor mele—cerusem prietenului o ultimă și supremă aminare:

— Sînt nepregătît, îi spuneam cu un fel de durere'n glas, bagajul nu-l pot face așa repede cum crezi, am de schimbat banii'n aur, trebuie să-mi scot pașaportul!...

Și-l priveam cu o nutră de parcă ași fi stat să-i spui:

-- Vezi tu, toate astea cel puțin pe două săptămîni cer răgaz, dacă nu pe-o lună 'ntreagă!...

Dar el, mai neînduplecat decît Destinul, m'a privit rîzînd cu hohote, m'a înșfăcat de braț și ca într'un vis urît, căci frumos nu pot spune, m'am și trezit la prefectură scotîndu-mi pașaportul, apoi la bancă schimbîndu-mi banii și așa mai departe.

Putîn a lipsit chiar ca să nu vie să prezideze și la pregătirea bagajului meu, lucru de care am scăpat însă, alergînd la intervenția mamei. Și totuși, nevolnicia mea isbutise să cîștige și aci o mică biruință: anume, deși trebuia să plec chiar în seara aceia, am reușit să-l fac pe prieten să pornească numai ei cu celălalt, rămînînd ca pe mine să mă aștepte la Severin pentru a douazi.

— Tot mai am o zi la mijloc, mi-am zis în cugetul meu și am oftat mai ușurat.

Și așa acum, mergînd încet-încet spre casă, gîndeam și chiteam mai departe'n mîine la toate relele și bunurile pe care mi le va aduce depărtata călătorie «pe aripile pribegiei».

— Te vei prăpădi prin țările acelea necunoscute, te vei

bolnăvi poate pe acolo, te-or închide sau cine știe ce alte primejdii stau gata să te înhațe.

Și fără voie, priveam atunci în juru-mi la mahalalele acelea ce dormeau liniștite sub văpaia lunii, la căsuțele ce răsăreau albind de sub verdeață, la locurile acelea atât de des umblate și pline de amintiri dulci, și parcă mi se umpleau ochii de lăcrămi gândind că poate nu le voiu mai revedea nici-o-dată!...

Pe de altă parte, însă, alte icoane începeau să mi se perinde prin închipuire. Mă vedeam de piidă reîntors, «plin de glorie și renume», dintr'o călătorie de o lună prin cele mai depărtate locuri ale Apusului. Și nici Nansen, nici Stanley, nici toți exploratorii din lume, nu mai puteau atunci să-mi facă față.

Acasă ași fi avut material de cel puțin doi ani pentru povestirea minunățiilor văzute și mai ales nevăzute, iar prin oraș ași fi trecut și eu printre oameni: acela care au văzut multe și au pățit atât și altele. Și de pe acum îmi pregăteam nutra și ifosul ce voiu lua când la povestirile unui flecar oare-care, ce-ar fi tocat spuse și nespuse despre cele văzute prin țări străine, ași fi obiectat și eu cu un fel de ironie nepăsătoare:

— Da cunosc și eu puțin cele văzute de d-ta, dar vezi că mie mi-a părut...

Numai mulțămită acestor din urmă gânduri ce isbutiseră să înfringă pentru citva timp «plăpîndul» meu instinct de conservare, am putut să am liniște și să mă odihnesc în noaptea, «cea din urmă poate», pe care o mai dormeam acasă. În zori de zi însă, pe furis și fără să mă știe ceilalți, m'am sculat bineșor, am eșit din odaie și am început să-mi iau rămas bun de la toate dobitoacele curții, începînd cu cele din coteț și sfîrșind cu motanul Petrache, care, privindu-mă visător de pe ramul ferestrei unde sta, îmi grăia par'că imputător în ronroitul lui mulțumit:

— Pribeagule, de ce ne părăsești și te duci să te pierzi în largul lumii?...

II.

Sforăind și gifiind din greu cobora trenul tăietura cea repede dela Palota și, sub rumeneala amurgului, începeau să răsară turlile Severinului și dunga cea albăstrie a Dunării. Fermecat de frumoasele priveliști ce se desfășurau în juru-mi și îmbătat de răcoarea cea dulce și curată a serii văratice ce se lăsa din-spre culmile munților, începusem și eu să mai uit parcă de grijile și necazurile mele. Căci, drept să spui, nu cred să se fi mai aflat în clipele acelea un călător care să facă «nevoit Intrucit-va» o călătorie de plăcere!... Și totuși acel călător eram eu.

Cum mă urcasem în tren, frica de necunoscut mă cuprinsese din nou și, mototolit în colțul unei canapele, nu făcusem altceva decît să mă căinez și să blestem în cugetul meu ceasul când făgăduisem prietenilor să-i însoțesc.

— Adică cum—îmi ziceam—nu puteai să le spui că nu mai poți pleca? Aveai atâtea motive de găsit!... Și ce-ar fi zis ei la urma urmei? S'ar fi infuriat întâiu că i-ai fi făcut să te aștepte, pe urmă ar fi ris puțin de tine și cu asta s'ar fi sfârșit tot boclucul!...

Și cuprins de ast-fel de gânduri triste și amare, am călătorit dela Craiova până la Palota, când din norocire începu să se facă în mine un «reviriment» neașteptat. Incet-încet, începeam să redeviu erou. Mă vedeam parcă după o lună reîntorcându-mă tot prin aceste locuri, însă plin de mulțumire și fericire că putusem da însfirșit piept cu «străinătatea».

Și sub impresia acestor gânduri,—cu toate că sfielnic și ușor încerca să-și facă loc în același timp și înțebarea: dar dacă ei nu m'or mai fi așteptînd de loc? și nu-mi era neplăcută această întrebare,—sub impresia acestor gânduri totuși, mă coborîi curajos pe caldarîmul gării orașului. Când am dat cu ochii de prieteni, lucru ciudat: toată frica și șovăiala m'au părăsit ca prin vrajă:

— De-acum, le-am spus, mă dau în seama voastră!... Voi bine știți că eu n'am văzut nici Vidinul, necum Austria sau Germania! De-oiu face deci vre-o prostie sau de s'o alege prăpădul de mine, fie-vă pe suflet!...

Și oarecum ușurat de aceste cuvinte și în hohotele lor de ris, am pornit-o spre graniță. Aci, când am ajuns, era noapte de-abinelea. Sub licăritul învăpăiat al stelelor, am ascultat cîntecul bătrînesc al Dunării și am privit înălțimile pietroase și posomorite ce făceau față Virciorovei de pe malul sîrbesc. Și pe cînd unul din prieteni, înveselit de măreția priveliștei, începuse să șuere un cîntec de țară, eu mă gîndeam melancolic că Serbia e o țară fericită prin simplul fapt că nu e departe de România, cum voiu fi bunăoară incurînd eu. Și o clipă m'a apucat iar nostalgia.

— N'ar fi bine...! am cutezat să șoptesc.

— Ce?... mi-a tăiat vorba cel mai bătrîn dintre noi. Și în acest «ce» al lui era atîta ironie ce sta gata să izbucnească, încît eu am lăsat neisprăvit pe: «să rămînem mai bine prin locurile astea frumoase» cu care voiam să-mi sfîrșesc fraza începută. Cu această slabă încercare de reîntoarcere și aminare s'au mintuit însă pentru cîtva timp ultimele mele veleități de independentă. Încă dela Orșova 'n sus mă resemnasem pe deplin și mă hotărîsem să înfrunt soarta, oricare ar fi ea. Și ca să uit de tot ce m'ar mai fi legat cu penații mei, m'am așezat la fereastră și am început să privesc înălțimile albastre și apele spumegînde ce se perîndau, unele după altele, pe 'ntînsul Banatului. Admiram cu toții frumusețile acestui tînut binecuvîntat și cite unul din noi rupea din cînd în cînd tăcerea cu cite un: «uite-un cioban!...» sau: «priviți o ceată de coșai!...» Și eu cătam atunci lung spre livezile acelea cu iarba de un verde'nchis, pe care se desluseau lămurit trupurile înaite și chipeșe ale țărănilor bănățeni.

— Și-i portul ca la noi--adăugam cite-o-dată ofînd din greu și parcă mai ușurat că tot nu's încă într'o lume de tot străină... Dar dela Seghedin în sus, cînd trenul a'nceput să sboare pe mohoritele întinsuri ale Pustei ungurești, firea lucrurilor a început să se schimbe în mine. În locul fricei de necunoscut pe care o avusesem plecînd, își luase loc de asta-dată o frică intensă, foarte bine definită și pe care o mărturisesc spre rușinea mea : frica de Unguri!... Așa, n'apuca să se suie'n vagon cite-un Șandor sau Ianoș găitănat și țapos, că prietenii mai erau gata să-și descarce pe spinarea respectivului și implicit și a neamului lui de mustăcioasă memorie, tot prisosul lor de glume și sarcazme.—Ia te uită la Ianoșul asta—zicea unul—parc'ar fi fratele leit al lui Arpad!...

— Ce Arpad—răspundea celălalt--poate Arpad cu perciuni și cu talăs!... Iar eu, departe de a face haz, tremuram de frică și priveam spre Ungurul care pufăia încrunțat din pipă și parcă sta gata să ne dea pe mina jandarmilor.—Dar dacă pricepe romînește? insinuiam eu cu sfială către ei.—Atit mai bine!... și ei rideau voioși văzînd mutra mea îngrozită și necăjită oarecum. Cînd s'ajungem însă la Buda-Pesta, mai-mai că frica mea era să se îndeplinească în fapt. Anume, privînd la lucrurile ce ne isbeau privirea pe Pustă, unul din tovarășii mei schițase un tel de caracteristică a producțiilor ei în aceste trei judicioase cuvinte: mori de vînt, gîste și cîmîtîre! Iar celălalt și trăsese de aci concluzii științifice din care reieșea că locuitorii acestui ținut, specific maghiar, trebuiau să aibă o logică de gîscă, să fie viteji ca eroul ce se lupta cu morile de vînt și înfine, ce era mai tragic : să moară pe capete! Nu știu de-or fi fost potrivite aceste concluzii, dar cea ce știu bine e că ele atinseră și urechi ce nu aparțineau neamului nostru.

— Ve rog închigheți fereastra că bache vuntu!... și cel ce grăise aceste cuvinte, un Ungur îndopat și scurt, se mulțumi numai cu uimirea și poate și cu spaima noastră, care nu cred să fi fost mică, văzînd că acest urmaș al lui Atila pricepe și „dulcea limbă rominească“. La B.-Pesta hotărisem să mîinem o zi.—Avem multe de văzut aci, ne spunea prietenul cel mai în vîrstă : Andrassy Uca, insula Margareta, Muzeul și mai știu și eu ce alte «specialități» ale împintenatei capitale. Dar, vai, ce fatalitate!... «Vrăjmașul nostru secular» își arată colții chiar de la gară. Sub chipul unui chelner el înșelă chiar pe prietenul care ne vorbise, cu sumă de două coroane. Și el, care făcea pe casierul comun și în acelaș timp și pe omul cu știință în ale lumii, fiindcă chiar în B.-Pesta stătuse două săptămîni, rămase uluit și umilit întru citva. Fără multă vorbă începu atunci să se retragă iar spre tren, dînd la toți dracii pe Ungurul care-i sdruncinase reputația-i de *ghid*, chiar dela gară.

— Hai'nainte spre Viena, că n'avem ce mai căta în puturoșia asta! Nu mi-am mîncat eu amarul aci două săptămîni?

S'apoi n'ai nici ce vedea, nenîșorule!...

Și iată-ne apucînd mai departe calea pribegiei.

Seara, cînd am ajuns la Viena, eram ostenit și descurajat cu totul. Și mă simțeam departe, departe și pierdut parcă la capătul pămîntului. Totuși, cu toată starea de prostrație în care mă găseam, avui grija să nu uit de vechea «rile» romînească.

În consecință mă și găteam să sar într'o trăsură cu hotărîrea bine definită de a mă lăfai în fundu-i ca „un Rotschild scăpătat“, cînd, o decepție: prietenii mă traseră înapoi de spete și mă porniră spre un omnibus!... Degeaba încercai să protestez: ei mă amenințară că vor merge atunci pe jos, cu geamantanele 'n mînă, lucru care mă sili să mă supun și-mi mări și mai mult descurajarea.

— Te pomenești că le-o veni chef să ia și clasa III-a de aci 'nainte—mă gîndii înfiorat și parcă nasul începu să mi se înfioare și el... Ca o vacă la tăiere plecai deci umilit capul, închisei ochii și mă lăsaî dus de omnibus, murmurînd fără voie pe: „lasciate ogui speranza, voi...“ etc.

La otel gîndurile mi se schimbă însă și începui să devin utilitarist. Filozofam anume asupra marelui folos ce-ar avea, dacă nu pentru toți, cel puțin pentru unii, o limbă universală și de toți aleasă cum bunăoară: „Esperanto“ sau «Volaptukul». Blestemam în gînd prostia oamenilor de a ajunge cerul cu biblicul lor Babel și priveam întristat cum prietenii mei se tradeau de-un sfert de ceas să se 'nțeleagă cu otelierul asupra odăilor ce aveam să ocupăm. Neamțul bleot și timpit nu putea să înțeleagă că noi venim dintr'o țară mai liberă, dintr'o țară unde mai toți oamenii sint poeți și în consecință le place să fie mai aproape de lună, de stele și în definitiv de cer. Ținea morțiș să ne dea la «erste stock» lucru ce nu se potrivea de loc cu demnitatea și planurile noastre de viitor. După multă tura-vura și după un șir de cuvinte schimbate într'un jargon romino-francezo-german, ne instalăram însfirșit la înălțimea dorită. Ne-am spălat de pe față ultimele negre amintiri ale fumului unguresc, ne-am făcut cuvenita tualetă și ne-am coborît în stradă să căutăm un birt «cit se poate de aproape și în același timp de ieftin». Și foamea ne-a dus într'un local ciudat, cu inscripții dela dreapta spre stînga, în care se lăfăiau o mulțime de „nemți“ cu nasurile în formă de cucoș de pușcă și cu ochi cercuiți de roșăța muncii probabil.

Noroc că am băgat de seamă repede și am fugit neînuți. Cele ce-am văzut în trei zile cit am stat la Viena nu încerc să le mai descriu. Ori-ce bun Român a dat cel puțin odată 'n viață-i cu nasul, dacă nu prin muzeele și așezămintele-i istorice, cel puțin prin berăriile și toate celelalte „Venediguri“ și «Rohneruri» de care e plină. Cea ce țin numai să notez aici, e faptul că vechile mele reveniri la un individualism mai propriu s'au redesteptat tocmai cînd ne găteam să pornim spre Praga. Așa, fidel supus al acestui individualism, am cerut o mică ami-

nare a acestei plecări.—«Tu ai fi rămas și în Orșova, de ne-am fi oprit acolo—îmi zise unul din prieteni—și cu veșnicile tale aminări ți-ai fi mintuit luna acolo!»—Fără să mai zică nimic, am tăcut atunci și am înghițit.

La gară însă am început să vociferez cu energie și atît de furios s'a personificat „eul” meu, încît de n'ași fi fost «un flu mut al mării» în cea ce privește nemțeasca și de n'ar fi fost frica de necunoscut, ași fi ramas în Viena. Ce era pricina? Prietenii mei—presimțirea nu mă înșelase—luaseră bilete de-clasa a III-a... Și, vai, dacă în cele din urmă m'am plecat și azi soartei nemiloase și m'am suit în clasa a III-a, se 'nțelege-dela sine cu ce sfășietoare desnădejde am făcut'o.

Iată-mă dar îmbîcsit într'un vagon plin de fum, de Nemți, de Cehi și de alte lifte de felul acesta. Părea că sint nimicît cu-totul și toată „valoarea” persoanei mele părea distrusă pe ve-cie. Căci—de ce să tăgăduesc—eu sint din aceia care cred in-vers în proverbul : «nu e locul, ci dobitocul» și în privința «ilus-trei» mele personalități socot că am dreptate să cred așa. De acea stam plouat și ocăram mocrnit, pe cînd prietenii mei se-prăpădeau de ris.

— Așa, mă, lasă ciocoismul la o parte și fii la un loc cu-poporul!...

— Cu poporul?!... Vai, și ce popor! Până la Praga am-putut din nenorocire să fac destule studii etnografice pe seama-acestui popor care mă 'nconjura aci de toate părțile, mă 'năbușea-chiar. Și aci am putut să văd cită iubire au Cehii pentru Nemți și cită delicatetă se află înrădăcinată în același timp-în acești «frați mai mici» ai Colosului de la Nord. Așa, toată-noaptea am fost spectatori impasibili ai unei idile ce lua-chiar atunci viață între un Ulan ceh și o fată de prăvălie. Fără-sfială și fără păsare de cei din jur, pluteau pe aripile unui Cu-pido slav în zimbetele binevoitoare de admirație părintească ale-unei întregi familii de alături. Ba un călător ca să fie și mai-comod își scosese ghețele și, cu minile strînse pe temple, privea-cu seriozitatea și pătrunzimea unui savant spre îndrăgostita pe-reche.

O clipă am crezut că mă aflu prin vre-o mahala de-a noas-tră și parcă nu mă găseam așa de înstrăinat și parcă nu mi-se păreau acești oameni așa de deosebiți de ai noștri!... Dar-clipa a fost de scurtă durată și cînd m'am dat jos la Praga, am-crezut de cuviință să-mi vărs tot focul pe tovarăși:

— V'ați saturat de clasa III-a?... le-am strigat cu un aer-triumfător.

Dar ei, departe de a se turbura, și-au inhățat bagajele și au-pornit-o pe jos rara-rara în căutarea unui adăpost... Am rămas-ca timpit!...—Cum, le-am strigat ca ieșit din minți, dar nu luați-cei puțin un omnibus?

— Haide, haide, ori te lăsăm aci!...—și pufnind de ris o-porniră înainte fără să mai stea la tocmeală cu mine. Ce-ar fi

făcut cineva în locul meu? Nimic alt decît să se ia după ei și, gemind și ocărînd, să le ție tovărășia cuvenită. Ei bine, așa am făcut și eu, și mă pot mindri că toată vremea cit am stat la Praga le-am scos ochii pe «tema» aceasta. Dar zadarnic: n'aveam cui! Cătreerînd însă prin Iohanneum, ascultînd concertele renumite ale orchestrelor boemiene, parcă mi-am mai uitat din vechile mele dureri și parc'am fost mai mulțumit. Vestita șuncă de Praga am gustat-o într'un ostrov d'n mijlocul Moldei, sub dulcile raze ale unui soare ce mîngîia în apusul lui nasul ascuțit al vre-unui Nepomuk sau satirul medieval al vre-unui Ottokar înmărmurit pe sociu-i de piatră. Și mă gîndeam cu plăcere cum o să dezmint la 'ntoarcere pe un unchiu laudăros și mare specialist în mîncări rari și alese:—Hei, ce crezi d-ta, că asta-i șuncă de Praga? Apoi întrebă-mă pe mine!...—Și parcă vedeam de pe acum mutrele ce vor face cei din juru-mi și mai ales el.

Dar cu 'nctul ne-am depărtat și de Praga și peste cîteva ceasuri îmi luai rămas bun de la chipiul pe care-l poartă orice bun Austriac de la Kaiser pînă la hamal și dam bun venit șepcilor saxone.—Băeți, de-acu să fiți cumînți, că intrăm în adevărata țară a Neamțului, cu care nu se glumește!—și serios, prietenul ce ne glăsuise astfel, începu să-și pue în regulă hîrțile și să-și socotească banii. Eu din parte-mi admiram, încă din fragedă copilărie, pot zice, strășnicia și dîciplina germană, ba o dam chiar altora ca pildă. Dar, vezi, nu prea înțelegeam acum să mi se aplice și mie. De aceea începui să mă pierd într'o lungă apologie a popularelor libertăți franțuzești, apologie de altfel zadarnică și pe care Nemții la care soseam ca oaspe nu-mi deteră de loc ocazia s'o repet. Luînd vaporul, am pornit-o de la Schandau pe Elba 'n sus spre Dresda și rară călătorie am făcut așa de frumoasă și prin niște locuri așa de încîntătoare. Și doar scăpasem de clasa III-a, frica de necunoscut mă părăsise și puteam privi 'n voe spre munții păduroși, presărați cu ruine 'negrite și amintitoare de vremuri crunte și grele. Am fost așa de pătruns de frumusețile firii, încît, ajungînd la Dresda, am și turnat în onoarea acelor ruine și a munților lor niște versuri, pe care de altminteri n'am avut curajul să le recitez nici chiar prietenilor mei.

La Dresda am gustat pot zice supremele mele momente de mulțumire sufletească. Orașul era curat, elegant și mai prîsus de toate eu găsisem în el o ședere mai îndelungată, obținînd de astă-dată chiar o amîinare. Căci, ca să fiu drept, prietenii mei erau băieți foarte cum se cade și de multe ori mă miram chiar eu cum de mă puteau suporta!... Cea ce le găsesc și acum însă drept cusur, e că prea se sculau de dimineată și cătreerău așa de mult muzeele și instituțiile celelalte, încît de multe ori îi trecea vremea prînzului. Așa, mi-aduc amîinte că, la Gemälde Galerie eu n'am putut aprecia de loc celebra Madonă Sixtină a lui Rafael, prin simplu fapt că mă trecuse ora mesei! Priveam la Crist din tablou, dar departe de a-mi face impresia

acelui copil-Dumnezeu atit de admirat, mie mi-a făcut din potrivă impresia unui copil ce parcă cerea de mincare!.. Așa erau de vitrige mie împrejurările pe-atunci! La Grüne Gewölbe din contra, eram după masă și doream în consecință să-mi fac siesta ca ori-ce burghez. De acea toți electorii înzăuați mi se păreau că stau gata să mă culce la pământ cu armele lor amenințătoare. Totuși, adaug înă odată, că Dresda mi-a plăcut așa de mult încit, ca un prinos adus zeiței Lenea, zeița căreia iar începusem să mă închin, eu mi-ași fi încheiat călătoria aci. „Dar nu e bietul om de geaba pus sub cîrma vremilor“ și în cazul meu și a oamenilor!.. Așa, m'am cocoloșit din nou în afurisita de clasa treia și: avanti spre Lipsca. Necăjit că fusesem omul dintr'o odihnă plăcută, stam ca un cioclu, ghemuit într'un colț și ascultam pe prietenul ce făcea pe casierul comun, dindu-și seamă de gestiunea zilelor din urmă. Și atitea socoteli au fost și atitea discuții pentru niște pirlîți de pfenigi, încit am amețit și era să-mi vie rău. Toată ziua cit am stat la Lipsca, am pătimit de urmările acelei amețeli. Și așa de tari au fost, că și până azi eu nu-mi amintesc decit două lucruri din acel vestit oraș al librăriilor și al filozofilor: un Bismark cu buldogul lui alături și cite-va tipuri de lighioane aparținînd grădinii zoologice a orașului!.. Numai ca prin vis de-mi mai trece prin minte admirația ce am avut aci pentru naivitatea nemțoaicelor și pentru călcarea 'n picioare a străvechei mele mîndrii, care se degradase într'atit încit am privit o piesă dela galerie!.. Cînd am fost să plecăm spre Berlin, eu mi-am cîntat veșnicul cîntec cu renfrenul: aminare, fără să obțin ceva însă, cum de altfel mă și așteptam. Am încercat în urmă să fac pe tovarăși să renunțe la clasa III-a, dar și aceasta a rămas printre pia desideria. Resemnat, atunci am încercat să-mi adorm durerile și cînd am ajuns la Berlin, într'o dimineață ploioasă și posomorită, eram și eu cu totul adaptat acelei vremi. Pleoștit și umilit, am pornit dela gară și pretextînd că sint cam indispus, am lăsat pe prieteni să caute ei oteluri mai potrivite și să se tocmească. Eu stam deoparte și așteptam să viu doar pe d'a gata. Nu-i vorba, am știut să-i răsplătesc în urmă cîrtindu-i toată vremea de uritul rost ce-mi făcuseră. Ba rideam chiar de limba lor nemțească, care multă, puțină, tot era mai bună decit a mea, care se reducea numai la muțenie și la semne. Cele opt, nouă zile petrecute în această Capitală a imperiului german s'au scurs repede și felurit. Aleea statuilor, Tier Gartenul, Moabitul, Castelul imperial, diferitele teatre în genere, toate formau în visele mele de noapte un fel de amestec nedefinit de herzogi țapoși, de turla și cupole verzi, de ape cu vapoare fumegînde și așa mai departe. Haosul și imensul unui oraș așa de mare se resfrîngea perfect și în capul meu. Am vizitat însă, bine 'nțeles nu tocmai de voia mea, tot ce se putea vedea în acost scurt răstimp. Și n'aveam să mă plîng de loc: odihna ni era asigurată pentru mai multă vreme!..

Singura întâmplare ce m'a impresionat mai mult, de altfel, a fost atunci cînd la operă un Englez, întrebîndu-mă nu'ș ce, și eu răspunzîndu-i iar nu'ș ce în nemțeasca mea familiară, el m'a întrebat atunci foarte respectuos: «dacă nu cumva sint Japonez»? Inchipuiasca-și oricine cit ar fi ris prietenii mei de le-ași fi spus asta, deși, la drept vorbind, n'ar fi fost rău pentru mine să am macar o calitate a acestui viteaz popor! Dar momentul despărțirii se apropia pe măsură ce creștea și vechea mea lenă și pe măsură ce-mi regăseam fostul meu „eu”. Dela Postsdam mi-am luat rămas bun dela cei doi tovarăși ce mai aveau de străbătut încă multe orașe, pentru ca'n urmă să meargă să se răcorească între ghetarij Elveției.

— Nu mai mergi cu noi?—mi-au zis la plecare... Bagă de seamă c'ai să te pomenești la Petersburg sau la Madrid, căci nu știi drumul îndărăt.

— N'am teamă! le-am răspuns foarte serios și mîndru... Ș'apoi n'am încotro: am o afacere, care nu cere amînare și pe care n'o pot lăsa!

Și cu minciuna asta pe care o credeam aproape și eu, am pornit voinicește înapoi spre Țară. Prea umblasem doar mult; prea văzusem multe și ardeam de dorul de a le spune celor ce trebuiau să mă crează!... Și așa, plătind îndoit cu hacșișurile ce dam hamalilor, care aproape că mă duceau în spinare și mă schimbau ca pe-un pachet din tren în tren, am ajuns iar pe «verzile plaiuri ale Romîniei»!... La Virciorova, cînd m'au întrebat la viza pașaportului: de unde vin?, eu le-am răspuns cu un aer mîndru și cam înțepat: din Berlin!... Iar acasă, după o zi dela sosirea mea, toți știau și puteau să jure chiar, că eu m'am întors în fine dintr'o călătorie lungă, lungă, în care văzusem Austria, Germania, jumătate din Franța, plus o bună parte din Elveția!...

Berlin 2 Ianuarie 1907.

I. M. Marinescu.